

Výchova
k podnikavosti

PODNIKAVÉ AKTIVITY DO VÝUKY V KYTCE

EntreComp
Europe

Podnikavé aktivity do výuky v kytce

Kolektiv Lipky – pracoviště Podnikavá mysl:

Kateřina Borovinová, Barbora Dvořáková, Jana Frödová, Lenka Jašková,
Zdeňka Jičínská, Hana Šolcová, Dáša Zouharová

Podnikavé aktivity do výuky v kytce © 2025 by Kolektiv Lipky – pracoviště Podnikavá mysl:
Kateřina Borovinová, Barbora Dvořáková, Jana Frödová, Lenka Jašková, Zdeňka Jičínská,
Hana Šolcová, Dáša Zouharová is licensed under CC BY-SA 4.0.

To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

SLOVO ÚVODEM

Milí pedagogové, milé pedagožky i další zájemci o výchovu k podnikavosti,

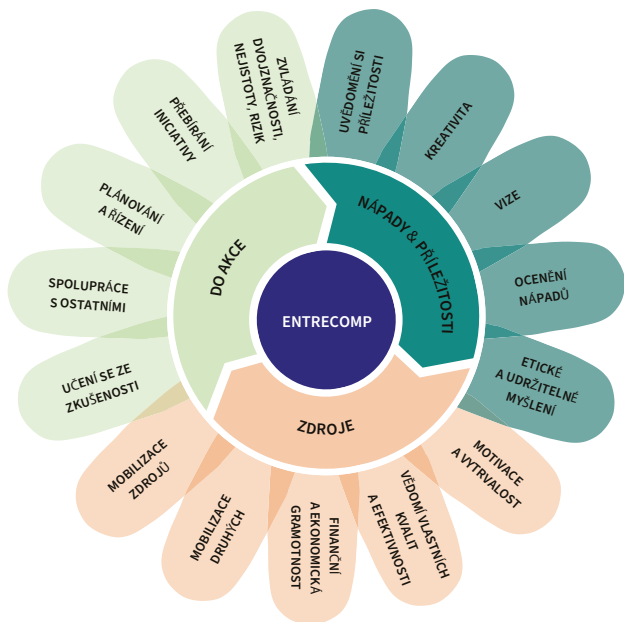
tato brožura – již sedmá v řadě – vznikla s cílem přiblížit vyučujícím klíčové podnikavé kompetence a nabídnout jim inspiraci, jak je ve výuce rozvíjet. Chceme vám pomoci porozumět tomu, co podnikavost ve vzdělávání skutečně znamená, proč je důležité ji u žáků a žákyň podporovat a jaký přínos má pro jejich další studium, osobní růst i budoucí profesní život. Nepředkládáme vám hotové návody pro konkrétní předměty – je jen na vás, jak jednotlivé obsahové bloky uchopíte a jak navržené aktivity (případně i ty, které už ve své praxi běžně používáte) využijete pro rozvoj podnikavých kompetencí svých žáků a žákyň.

I tentokrát jsme vycházeli z anglického originálu **EntreLearn: Entrepreneurial Learning Toolkit for Teachers** (I-LINC project, 2017), který jsme přeložili a přizpůsobili českému kontextu.

Přejeme vám mnoho radosti z toho, že žákům a žákyním pomáháte rozvíjet jejich potenciál!

Tým Lipky – pracoviště Podnikavá mysl

NÁPADY A PŘÍLEŽITOSTI

Tento obsahový okruh se zaměřuje na **identifikaci potřeb, dílčích problémů, příležitostí a výzev**, jejich **vzájemné propojení** a **vytváření nových hodnot** – ať už kulturních, sociálních, nebo finančních. Podporuje **kreativní myšlení**, **vizualizaci scénářů** a **vyhodnocování nápadů**, přičemž vždy zohledňuje **etické a environmentální aspekty záměrů**.

UVĚDOMĚNÍ SI
PŘÍLEŽITOSTI

KREATIVITA

VIZE

OCENĚNÍ NÁPADŮ

ETICKÉ A UDRŽITELNÉ
MYŠLENÍ

DOPORUČENÉ NÁSTROJE A AKTIVITY:

- 💡 **badatelsky orientovaná výuka**
- 💡 **odborníci a odbornice z praxe** (mentoři a mentorky)
- 💡 **projekty a projektové dny**
- 💡 **stínování ve firmách a organizacích**
- 💡 **exkurze**
- 💡 **aktivity typu „žáci učí žáky“**
- 💡 **nejrůznější soutěže**
- 💡 **spolupráce s komunitou a místní samosprávou**
- 💡 **spolupráce ZŠ a SŠ** (například společné kroužky)
- 💡 **portfolia žáků a žákyň, včetně vlastních podnikavých nápadů**
- 💡 **práce se silnými a slabými stránkami**
- 💡 **práce s nápadem** (generování, Design Thinking)
- 💡 **brainwriting, brainstorming** – „každý nápad se cení a zaslouží si vyzkoušet“
- 💡 **sociální a environmentální projekty**
- 💡 **mapování**
- 💡 **třífázový model učení (E-U-R)** – „vím, chci vědět, dozvěděl jsem se“
- 💡 **pokládání otázek, které stimulují myšlení a učení**
- 💡 **individuální a individualizované formy výuky**

1. Uvědomění si příležitosti

Naučte žáky a žákyně používat svou fantazii, vidět příležitosti, identifikovat problémy a proměnit je ve výzvu k tvorbě hodnot. Podpořte je v tom, aby se rozhlíželi kolem sebe a začali u každodenních maličkostí. Nechte je odhalovat potřeby spolužáků, prostředí školy i místa, kde žijí.

? JAKÝ TO MÁ SMYSL?

Poskytujeme žákům a žákyním dostatek času a prostoru k vytváření hodnot pro ostatní? Mají možnost zlepšovat své okolí či pečovat o svou komunitu? Pokud jim to umožníme, naučí se mimo jiné:

- naslouchat potřebám druhých
- věnovat pozornost světu, který je obklopuje
- hledat souvislosti mezi zdánlivě nesouvisejícími věcmi
- rozpoznat potenciál pro rozvoj a inovace
- analyzovat kontext, v němž se pohybují, a lépe mu porozumět

Následující aktivita podpoří vás i žáky a žákyně v aktivním hledání příležitostí a navrhování konkrétních změn.

AKTIVITA DO VÝUKY

DENÍK PŘÍLEŽITOSTÍ

Každý problém nabízí několik různých řešení, a každé z nich představuje hodnotu pro ty, kterých se dotýká. Je důležité podporovat děti v tom, aby věnovaly pozornost i drobným překážkám, které jim působí potíže, a poukazovaly na ně.

- Motivujte žáky a žáčky, aby si všímali problémů a stížností svých rodičů, přátel nebo jiných lidí a zaznamenávali je společně s vlastními špatnými zkušenostmi do „Deníku příležitostí“.
- Následně uspořádejte „Hodinu návrhů“, kde pomocí brainstormingu společně navrhnete a prodiskutujete možná řešení zaznamenaných problémů.

Pokud se žáci soustředí na hledání řešení místo setrvání u problému, rozvíjejí schopnost přicházet s hodnotnými nápady, které se mohou proměnit ve skutečnost. Zároveň si tím posilují pozitivní myšlení, a to i v náročných situacích.

2. Kreativita

Nechte žáky ažačky prozkoumávat problémy s otevřenou myslí, neboť mnohé z nich mají více řešení. Podpořte je v tom, aby rozvíjeli kreativní nápady v týmu, dokázali je popsat nebo vizuálně vyjádřit. Povzbuzujte je k poznávání inovativních přístupů a k experimentování s nimi.

? JAKÝ TO MÁ SMYSL?

Ne všichni se rodíme jako kreativní bytosti. Při výuce jakéhokoli předmětu však můžeme žákům a žákyním nabídnout vhodné nástroje k rozvoji jejich tvořivého myšlení a vytvořit k tomu podnětné a podporující prostředí. Například pomocí níže uvedených aktivit.

AKTIVITY DO VÝUKY

BRAINWRITING

Technika brainwriting je proces generování nápadů, který umožňuje zapojit se každému ve skupině. Probíhá podobně jako brainstorming, ale poskytuje všem stejnou příležitost se vyjádřit a přemýšlet bez „omezení“.

- Rozdělte žáky ažačky do skupin a každé z nich dejte list papíru. Každá skupina si na papír zaznamená problém, který bude řešit.
- Dejte skupinám tři minuty na zapsání tří nápadů, jak problém vyřešit.
- Po třech minutách si jednotlivé skupiny listy papíru vymění. Každá skupina zapíše další tři nápady, přičemž může vycházet z návrhů předchozí skupiny, nebo vymyslet tři nová řešení.
- Po dokončení všech kol (jejich počet určíte vy) papíry vraťte zpět původním skupinám. Ty si pak z navržených řešení vyberou to, které považují za nejvhodnější pro svůj problém.

Tímto způsobem získáte během krátké doby mnoho podnětů. Zároveň zajistíte, že svůj názor mohou vyjádřit i ti méně průbojní.

ODZADU DOPŘEDU (REVERZNÍ BRAINSTORMING)

Nové nápady se často objeví, když všechno obrátíte vzhůru nohama.

- Rozdělte žáky do skupin a předložte jim konkrétní problém k řešení. Zadání ale formulujte nečekaně: „Jak byste tento problém mohli ještě zhoršit?“
- Nezavrhujte žádné z navržených nápadů!
- Jakmile skupiny shromáždí dostatek návrhů, obraťte perspektivu zpět a společně hledejte řešení původního problému.

3. Vize

Ukažte žákům cestu, jak při práci směřovat ke své vizi budoucnosti a vnímat ji jako nezbytný krok pro přetvoření nápadů v reálné akce. Potřebují v tom jednoduše vidět smysl. Jen tak se budou cílevědomě a zodpovědně rozhodovat o svém dalším vzdělávání a budoucí profesi s ohledem na své potřeby.

? JAKÝ TO MÁ SMYSL?

Mít vizi a umět si představit, jakou hodnotu může vaše současná činnost přinést vám i ostatním, je nesmírně důležité. Klíčové je také myslet strategicky a jednat tak, aby se tato vize mohla naplnit.

Tyto dovednosti žákům umožňují převzít odpovědnost za svou budoucnost a aktivně směřovat k dosažení svých cílů. Mladí lidé mají často velká očekávání a dokážou si živě představit, jak by jejich budoucnost mohla vypadat. Úkolem učitelů a učiterek je podpořit je v rozvoji schopností a strategií, které jim pomohou tyto představy proměnit ve skutečnost. Inspiraci, jak na to, nabízí následující aktivita.

AKTIVITA DO VÝUKY

VISION BOARD (NÁSTĚNKA VIZÍ)

Úspěšní lidé mají jasnou představu o své životní cestě. Stejně tak úspěšné firmy nebo iniciativy pracují s jasnou vizí. Zdá se, jako by viděly do budoucnosti – protože vědí, kam směřují.

Požádejte žáky, aby se zamysleli nad svou vlastní vizí. Pomocí nástěnky vizí (vision boardu) si mohou tento cíl připomínat, posilovat motivaci a udržovat soustředění. Vizualní podoba vize může odrážet jejich osobní hodnoty, profesní sny nebo cíle společného projektu, na kterém třída právě pracuje.

- Každý ve třídě vytvoří vlastní nástěnku vizí z obrázků a slovních spojení vystřižených z časopisů nalepených na papír. Alternativně mohou žáci a žákyně svou nástěnku vytvořit i digitálně – například pomocí nástrojů Canva, Jamboard nebo jiných online koláží.
- Vytvořením vision boardu však práce nekončí. Nástěnka by měla být na očích, aby člověku jeho cíle neustále připomínala. Podpořte také žáky v tom, aby si k jednotlivým snům a přáním z nástěnky sepsali konkrétní kroky, které povedou k jejich naplnění.

Se zadáním můžete pracovat kreativně. Jakou nástěnku vizí by mohl mít Kryštof Kolumbus, Bedřich Smetana nebo Václav Havel? Jak by mohl vypadat ostrov pro nový živočišný druh budoucnosti?

4. Ocenění nápadů

Každý nápad se cení a může mít pro žáka či žákyni určitou hodnotu. Podpořte je v tom, aby přemýšleli i nad tím, jaký přínos může mít jejich návrh pro ostatní, a nechte je zhodnotit navržené aktivity z různých úhlů pohledu. Hledejte příklady dobré praxe od organizací, firem či komunit.

? JAKÝ TO MÁ SMYSL?

Všechny nové nápady a příležitosti vznikají podobným způsobem – jako reakce na potřebu, problém nebo vizi. Abychom je dokázali co nejlépe využít, musíme se naučit posuzovat jejich hodnotu a potenciál. Klíčové je nevzdávat se nápadu předčasně – třeba jen proto, že jsme ho na první pohled nesprávně vyhodnotili. Důležité je pochopit, jak z něj vytěžit maximum. Zároveň je potřeba kriticky zvážit, jaký dopad může mít daný návrh nebo příležitost na nás samotné, na naše blízké i širší okolí. Pomocí následující aktivity si žáci a žákyně osvojí dovednosti, jak nápady analyzovat, promyšlet z různých perspektiv a posuzovat jejich přínos.

AKTIVITA DO VÝUKY

METODA ŠESTI MYSLÍCÍCH KLOBOUKŮ

Metoda vytvořená expertem na kreativní myšlení Edwardem de Bono se využívá pro skupinovou diskusi a posouzení situací a nápadů z různých úhlů pohledu. Pomáhá tak opustit obvyklé myšlenkové šablony a přináší hlubší vhled do tématu z více perspektiv.

- **Modrý klobouk (Proces):** Zajišťuje nadhled a řízení celého myšlenkového procesu. S tímto kloboukem udržujete přehled a vedete diskusi.
- **Červený klobouk (Emoce):** Vyjadřuje pocity, předtuchy a intuici. Umožňuje sdílet emoce k tématu bez nutnosti je vysvětlovat nebo obhajovat.
- **Bílý klobouk (Fakta):** Zaměřuje se na objektivní data, čísla a dostupné informace. Soustředí se na to, co je známo, nebo co je potřeba zjistit.
- **Černý klobouk (Dělbův advokát):** Reprezentuje kritické myšlení, rizika a pochybnosti. Posuzuje negativní stránky a snaží se zjistit, proč by daný nápad nemusel fungovat.
- **Zelený klobouk (Kreativita):** Podporuje tvořivost, hledání nových řešení a alternativ. Umožňuje navrhnout nejrůznější možnosti bez obav z kritiky.
- **Žlutý klobouk (Přínosy):** Symbolizuje optimismus, pozitivitu a konstruktivní přístup. S tímto kloboukem se soustředíte na výhody, přínosy a hodnotu tématu či rozhodnutí.

Přepínání mezi různými „klobouky“ znamená vědomou změnu úhlu pohledu. Tím se snižuje napětí a pravděpodobnost konfliktů, které běžně vznikají, když lidé s různými způsoby myšlení diskutují o stejném tématu.

5. Etické a udržitelné myšlení

Identifikujte a pojmenujte hodnoty důležité pro vás i pro společnost. Vedte žáky ažačky k uvědomění, za co by měli být zodpovědní. Podporujte je v tom, aby dokázali posoudit možné dopady svých nápadů a činů – nejen na sebe, ale i na cílovou komunitu, trh, společnost a životní prostředí.

? JAKÝ TO MÁ SMYSL?

Vedete žáky ažačky k etickému a udržitelnému myšlení? Diskutujete s nimi o tom, jak jejich rozhodnutí a jednání ovlivňují ostatní lidi a životní prostředí? Pokud se ve výuce zaměříte na etické a udržitelné aspekty, pomůžete žákům lépe si uvědomit, že jsou nedílnou součástí světa kolem sebe – a že jejich činy mají konkrétní dopady. Níže uvedené aktivity rozvíjejí schopnost přemýšlet v širších souvislostech, posuzovat důsledky vlastního jednání a zohledňovat hodnoty, které přesahují osobní zájmy.

AKTIVITY DO VÝUKY

SCÉNÁŘE DILEMAT

Zapojení žáků do řešení dilemat z reálného života ve třídě je skvělý způsob, jak je uvést do etického myšlení. Používejte scénáře a příběhy, které je zaujmou a povzbudí k debatám o etických otázkách. Využijte různé přístupy, jako je diskuse ve třídě, debatní kroužek nebo písemná úvaha.

- **Diskuse ve třídě:** Aktivita, při které žáci ažačky sdílí své názory na prezentovanou etickou situaci s cílem dospět k rozhodnutí nebo si vyměnit nápady.
- **Debatní kroužek ve třídě:** Třída je rozdělena do skupin, které zastávají protichůdné názory na etickou situaci. Skupiny si navzájem předkládají argumenty. Tento přístup pomáhá žákům nahlížet na situaci z různých úhlů pohledu.
- **Písemná úvaha:** Žáci ažačky vyjadřují svůj názor na prezentovanou etickou situaci písemně. Následně jej mohou prezentovat a přijímat zpětnou vazbu od ostatních.

CO BY SE STALO, KDYBY...?

Přemýšlejte se žáky nad etickými a ekologickými problémy. Co by jim na chování ostatních vadilo? Jak by vypadal náš svět, kdybychom se chovali v rozporu s pravidly slušného chování?

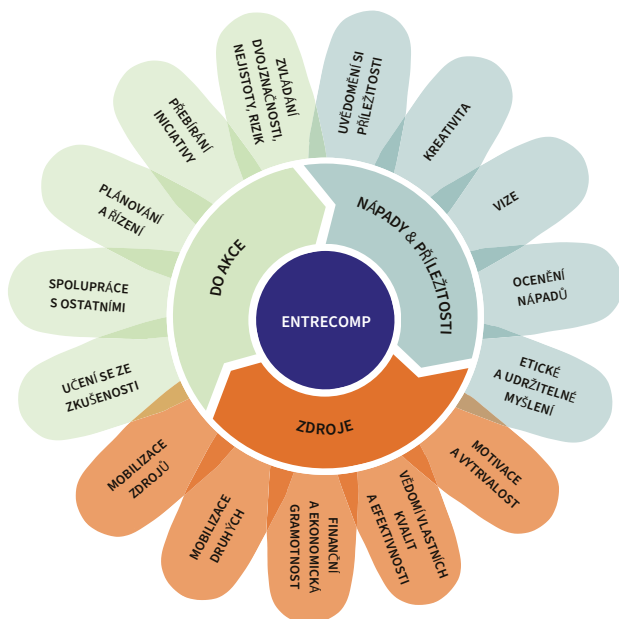
Položte žákyním a žákům otázku: „Co by se stalo, kdyby...“

- ... každý nenáviděl všechny lidi odlišné rasy nebo náboženství?
- ... každý na světě lhal, kradl, podváděl?

- ...nikdo na světě neřešil odpady?
- ...nikdo na světě nepomáhal ostatním?

Můžete vymyslet více otázek, nebo požádat žáky, aby je vymysleli sami. O odpovědích diskutujte ve skupinách. Po skončení aktivity třídu požádejte, aby sepsala svá doporučení, jak se chovat eticky.

ZDROJE

Tento obsahový okruh posiluje **povědomí o vlastních kvalitách a efektivnosti** a rozvíjí **motivaci a vytrvalost**. Dále učí dovednosti pro **získávání a správu potřebných zdrojů**, zvyšuje **finanční a ekonomickou gramotnost** a rozvíjí **schopnost mobilizovat ostatní a zajistit podporu**.

**MOTIVACE
A VYTRVALOST**

**VĚDOMÍ VLASTNÍCH
KVALIT A EFEKTIVNOSTI**

**FINANČNÍ
A EKONOMICKÁ
GRAMOTNOST**

**MOBILIZACE
DRUHÝCH**

**MOBILIZACE
ZDROJŮ**

DOPORUČENÉ NÁSTROJE A AKTIVITY:

- **řešení praktických problémů školy za účasti žáků a žákyň (žákovské parlamenty)**
- **prostor pro obhajobu názorů a efektivní formulaci myšlenek**
- **zapojení žáků a žákyň do realizace změn ve škole či jejím okolí, posilování odpovědnosti za rozhodnutí**
- **aktivity inspirované reálnými situacemi**
- **sebeprezentace a prezentace**
- **trénink pochopení podstaty věcí a problémů**
- **spolupráce s pozitivními vzory a odborníky**
- **olympiády a soutěže s možností odměny**
- **nácvik psaní klíčových dokumentů: e-mailů, projektových žádostí, životopisů, motivačních dopisů apod.**
- **workshopy, výukové programy, inovační kempy**
- **sebepoznávací aktivity zaměřené na identifikaci silných a slabých stránek, talentů a vnitřní motivace**
- **hodnotové vzdělávání**
- **žakovská portfolia jednotlivců nebo skupin v rámci projektu**
- **debatní ligy a kluby**

6. Motivace a vytrvalost

Buďte pro žákyně a žáky oporou, aby se nevzdávali a neztratili trpělivost při dosahování svých dlouhodobých individuálních i skupinových cílů, a to i přes případné překážky a potíže. Naučte je nastavit si přiměřené motivační cíle pro sebe i pro skupinu, rozlišovat vnitřní a vnější motivaci a vytvářet správné klima pro motivaci svého týmu.

? JAKÝ TO MÁ SMYSL?

Pro každého žáka či žačku (a nakonec i učitele či učitelku) je těžké udržet si stálou motivaci. Odhodlání a houževnatost jsou nezbytné pro dosažení našich cílů. Přesto se mnoho lidí jednoduše vzdává, ztrácí soustředění a jen obtížně přijímá svá (i dílčí) selhání. Aktivita navržená v tomto oddílu vám umožní pochopit, jaký vliv můžete mít na motivaci a postoje svých žáků a jak jim můžete pomoci, aby jim nescházelo odhodlání.

AKTIVITA DO VÝUKY

PROČ MUSÍTE SELHAT

Selhání je přirozenou součástí procesu učení. Pomozte žákům pochopit, že i chyba může být cenným zdrojem poznání. Aktivitu můžete vést následujícím způsobem:

Vyzvěte žáky, aby se na pár minut zamysleli a napsali:

- Jaká byla jejich největší chyba?
- Proč k ní došlo?
- Jak se tehdy cítili?
- Co by mohli udělat jinak, aby se jí vyhnuli?

Případně můžete žákům zadat kreativní úkol:

- Stanou se „investigativními reportéry“ a zeptají se co nejvíce různých lidí na jejich největší chybu a na to, co se díky ní naučili. Odpovědi poté sdílejí s ostatními ve třídě.

Celkově má aktivita žákům pomoci chápat chybu jako příležitost, ne jako selhání osobnosti. Mimo jiné také mohou v části, kde vystupují jako „reportéři“, rozvíjet své komunikační a prezentační dovednosti.

7. Vědomí vlastních kvalit a efektivnosti

Podporujte žáky ažačky v objevování toho, v čem vynikají, a zároveň jim ukažte, že samotný talent nestačí – je důležité ho rozvíjet vlastní pílí a vytrvalostí. Vedte je k tomu, aby si uvědomovali a hodnotili své i cizí silné a slabé stránky v souvislosti s tím, jak je mohou využít při rozvíjení konkrétních příležitostí.

? JAKÝ TO MÁ SMYSL?

Každý učitel se během své kariéry setkal se žáky, kteří nedokázali reálně posoudit hodnotu své práce. Někteří svůj výkon přeceňovali, jiní ho naopak podceňovali, a další si zkrátka vůbec nebyli schopni udělat představu o tom, jak si vedou při zkoušce či plnění úkolu. Uvědomění si vlastních silných a slabých stránek je přitom prvním krokem ke zlepšení. Všichni víme, že proces učení nás provází po celý život. Následující aktivita vám pomůže podpořit žáky ažačky v rozvoji schopnosti sebereflexe a v postupném zlepšování svých dovedností.

AKTIVITA DO VÝUKY

HODNOCENÍ METODY UČENÍ

Tato aktivita slouží k tomu, aby učitelé získali jasnější představu o efektivitě učení žáků a mohli na základě toho upravit své výukové metody tak, aby lépe odpovídaly jejich potřebám a výsledkům. Současně pomáhá žákům lépe si uvědomit, čeho už dosáhli, a upravit své způsoby učení tak, aby byly účinnější. Zde je několik příkladů, jak toho dosáhnout:

- **3-2-1:** Žáci vyjmenují tři věci, které se naučili, dvě věci, které se stále chtějí naučit, a jednu otázku, kterou chtějí položit. Počty i otázky můžete přizpůsobit dle potřeby.
- **Vzájemné kvízy:** Žáci vymyslí vlastní otázky k probírané látce a poté se navzájem zkouší. Mohou také společně opravovat nesprávné odpovědi, aby lépe porozuměli tématu.
- **Deník 5 × 5:** Deníky jsou skvělým nástrojem k učení. Nechte žáky do deníku zapsat pět nejzajímavějších nápadů z vyučovací hodiny. Jindy mohou zase u každého nápadu najít pět věcí, které je zaujaly, a vysvětlit proč.

Hlavním cílem tohoto hodnocení je nabídnout oboustrannou zpětnou vazbu, která umožní jak učitelům, tak žákům lépe reflektovat a zlepšovat proces učení a výuky.

8. Finanční a ekonomická gramotnost

Pro začátek se žáky vypracujte jednoduchý domácí rozpočet. Ukažte jim, jak s rozpočtem obecně pracovat: odhadnout náklady spojené s realizací úkolu a hledat cesty pro jejich financování. V dalším kroku je nechte vytvořit plán dlouhodobé finanční a ekonomické udržitelnosti dané činnosti nebo firmy.

? JAKÝ TO MÁ SMYSL?

Tím, že se se svými žáky věnujete tématu peněz, jim pomáháte porozumět vztahům mezi příjmy, výdaji a spořením. Finanční gramotnost zahrnuje široké spektrum dovedností – od schopnosti hospodařit s kapesným až po plánování dlouhodobé finanční udržitelnosti projektů. Výuka finanční gramotnosti může začít už v raném věku se základními koncepty, jako je počítání mincí nebo nakupování s výměnou peněz za zboží. Starší žáci se pak mohou učit o spořicích účtech či tvorbě osobního rozpočtu. Nabízíme základní jednoduchou aktivitu, na kterou lze dále navazovat.

AKTIVITA DO VÝUKY

DVAKRÁT SI ROZMYSLI, NEŽ ZAČNEŠ UTRÁCET

Zeptejte se žáků, co si minulý měsíc pořídili oni sami a co jejich rodiče. Rozdělte je do skupin a nechte je tyto položky zapsat na papír. Následně prodiskutujte jejich seznamy – které nákupy byly nezbytné, které naopak zbytečné, a kterých nelitují, přestože by se bez nich obešli? Jaké jsou hlavní rozdíly v tom, za co utrácí děti a za co dospělí? Co se z toho můžeme naučit o hospodaření s penězi?

Tipy pro snadný finanční život

NEŘESTI	PŘÁNÍ	POTŘEBY
Neřesti představují riziko Vyhýbejte se jim	Přání jsou neomezená Omezujte je	Potřeby jsou omezené Utrácejte za ně (s rozmyslem)

Naučte žáky rozpoznávat, které nákupy jsou nutné a které jsou pouze „pro radost“. Pomozte jim pochopit, že různé životní role přinášejí odlišnou odpovědnost za finance, a veďte je k zamyšlení nad důsledky utrácení i plánováním výdajů.

9. Mobilizace druhých

Rozvíjejte u žáků a žaček komunikační a prezentační dovednosti. Ať o svém záměru i výsledku činnosti dají vědět světu – svým příkladem mohou inspirovat a motivovat ostatní. Podporujte je, aby se sami nechali inspirovat zvenčí, dokázali srozumitelně vyjádřit myšlenku, prezentovat svůj názor a přesvědčit o něm ostatní.

? JAKÝ TO MÁ SMYSL?

Rozvoj této kompetence je zásadní pro to, aby se žáci naučili nejen jasně a přesvědčivě vyjadřovat své myšlenky, ale také inspirovat a motivovat ostatní k aktivnímu zapojení. Silné komunikační dovednosti spolu s uměním přesvědčovat a vyjednávat jim otevírají cestu k efektivnímu vedení – ať už ve škole, komunitě nebo v budoucím pracovním prostředí. Naučí se naslouchat, respektovat rozdílné názory a hledat společná řešení, což je klíčové pro úspěšnou spolupráci a pozitivní vliv na okolí. Níže uvedenou aktivitu lze využít v jakémkoli předmětu a snadno ji přizpůsobíte konkrétnímu tématu.

AKTIVITA DO VÝUKY

ČTYŘI ROHY

- Předneste žákům kontroverzní tvrzení nebo otevřenou otázku související s probíraným tématem.
- Nabídněte čtyři různé reakce či názory, které budou odpovídat čtyřem rohům místnosti (například: rozhodně souhlasím, souhlasím, nesouhlasím, rozhodně nesouhlasím).
- Požádejte žáky, aby se podle svého názoru postavili do příslušného rohu.
- Žáci ve skupinách v jednotlivých rozích diskutují o důvodech svého stanoviska a připravují argumenty, aby přesvědčili ostatní skupiny.
- Každá skupina si zvolí zástupce, který bude prezentovat její argumenty ostatním.
- Zástupci skupin vystoupí a představí své názory, následně pokládají otázky ostatním skupinám.
- V druhém kole odpovídají skupiny na položené otázky.

Cílem této aktivity je přesvědčit členy jiných skupin, aby změnili svůj názor a přestoupili do jejich „rohu“. Vítězí ta skupina, která dokáže získat nejvíce lidí.

10. Mobilizace zdrojů

Společně se žáky hledejte zdroje, které potřebují k realizaci úkolů, a uče je, jak je získávat a úsporně spravovat. Podporujte u nich technickou a mediální gramotnost. Ze školy by si měli odnést široký přehled vědomostí, na které mohou navázat při dalším studiu nebo celoživotním vzdělávání.

? JAKÝ TO MÁ SMYSL?

Při přípravě hodin je běžné, že učitelé dbají na to, aby měli žáci a žákyně k dispozici všechny potřebné materiály a zdroje, které zajistí plynulý průběh výuky. Přesto však stojí za to zvážit i náročnější přístup, kdy žáci nejsou pouze pasivními příjemci informací, ale sami aktivně vyhledávají, shromažďují a spravují zdroje potřebné k řešení úkolů. Tento způsob učení je nejen výzvou, ale také skvělou příležitostí pro rozvoj samostatnosti, kritického myšlení a schopnosti pracovat s omezenými informacemi.

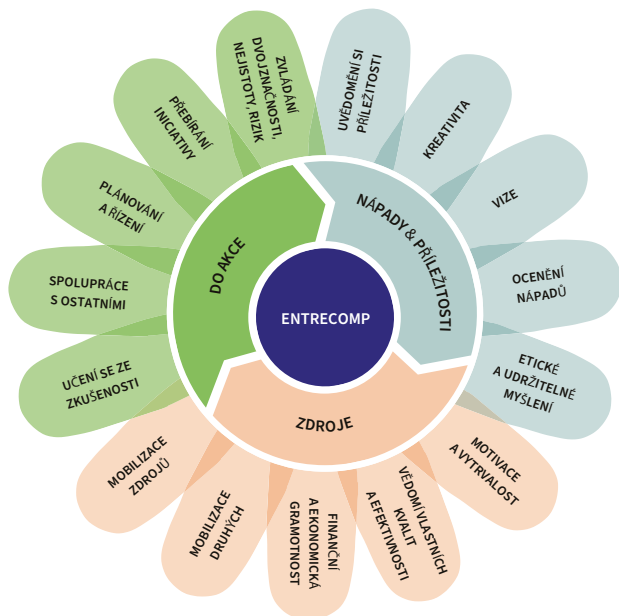
AKTIVITA DO VÝUKY

KREATIVNÍ BRÝLE

- Vyzvěte své žáky, aby si vyrobili „kreativní brýle“. Ty jim mají pomoci procvičit si schopnost všimnout si více než jen toho zjevného a podpořit jejich dovednost nahlížet na věci jinou perspektivou. Cílem je vytvořit brýle, které mění svět před očima: mohou být zkřivené, mít zamlžená skla, vícero čoček či „očí“, nebo mohou mít v obroučkách už předem nalepený obraz.
- Rozdělte žáky do čtyř skupin a dejte jim k dispozici různé materiály. Na vytvoření brýlí mají žáci 20 minut. Mohou volně opouštět učebnu a využít i další dostupné zdroje. Důležitější než výsledný produkt je samotný proces tvorby.
- Pokud chcete jít ještě o krok dál, můžete žáky požádat, aby vytvořili plakát, myšlenkovou mapu nebo jiný vizuální výstup, pomocí něž vysvětlí, jak a s jakým záměrem brýle vytvářeli.

Aktivita vás může inspirovat, jak vytvořit prostředí, ve kterém budou žáci motivováni vyhledávat informace na vlastní pěst a efektivně je využívat.

DO AKCE

Tento obsahový okruh se zaměřuje na **přebírání iniciativy**, **schopnost plánování** a **efektivního řízení**. Dále rozvíjí dovednost **vyrvnávat se s nejistotou, nejednoznačností a rizikem**, posiluje **spolupráci s ostatními** a zdůrazňuje **důležitost učení se skrze zkušenost**.

**UČENÍ SE
ZE ZKUŠENOSTI**

**SPOLUPRÁCE
S OSTATNÍMI**

**PLÁNOVÁNÍ
A ŘÍZENÍ**

**PŘEBÍRÁNÍ
INICIATIVY**

**ZVLÁDÁNÍ DVOJZNAČNOSTI,
NEJISTOTY, RIZIK**

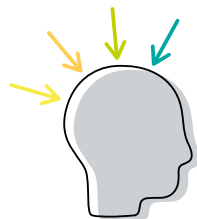
DOPORUČENÉ NÁSTROJE A AKTIVITY:

- **týmové projekty a žákovské miniprojekty** (krátkodobé i dlouhodobé)
- **žákovské soutěže** (realizační etapa)
- **prezentace vlastních projektů a nápadů**
- **žákovské konference**
- **žákovské firmy**
- **odborné praxe a stáže ve firmách** (včetně zahraničních)
- **profesionálové ve škole** (viz koncept Profík dne)
- **školní výlety a akce** (dny otevřených dveří, jarmarky, besídky, výstavy, bazary apod.) **organizované žáky a žákyněmi**
- **aktivity organizované žáky SŠ pro žáky ZŠ**
- **metodické dny firem**
- **tematické dny a týdny**
- **organizace zájmových kroužků pro veřejnost** (propojení školy a komunity)
- **sportovní turnaje pro rodiče a děti, turistické pochody, cyklistické výjízdky, dílny pro rodiče a děti**
- **podpora aktivit žákovského parlamentu**
- **rozšíření badatelsky orientované výuky o krok „do akce“**
- **účast žáků na dobrovolných, veřejně prospěšných projektech** (dobrovolnictví)
- **vlastní celoroční třídní projekty**
- **projekty založené na meziročníkové spolupráci žáků a žákyně**

11. Učení se ze zkušenosti

Reflektujte, reflektujte, reflektujte. Učte žáky, jak se efektivně učit. Podporujte je v učení se ze zkušeností a v předávání těchto zkušeností dál. Poskytněte jim dostatek příležitostí k vlastnímu prožitku a praxi. Rozvíjejte u nich schopnost sebereflexe a zároveň schopnost kriticky přijímat názory ostatních.

? JAKÝ TO MÁ SMYSL?

Cílem tohoto oddílu je dále rozvíjet to, co pravděpodobně tvoří jádro toho, co už ve své výuce běžně praktikujete: učíte žáky, jak se efektivně učit. V kontextu podnikavosti to znamená zejména umět se poučit z chyb, učit se od druhých a rozvíjet své dovednosti skrze vlastní činnost. Nedílnou součástí je i schopnost reflektovat vlastní učení a vnímat každou situaci – ať už pozitivní či negativní – jako příležitost k růstu a zlepšení. Inspirujte se následující aktivitou, jak v tom žáky a žákyně úspěšně podpořit.

AKTIVITA DO VÝUKY

ROZBALOVACÍ DEN

Školy mohou pořádát tzv. „rozbalovací dny“, kdy si žáci jako dárek rozbalí rozmanité aktivity nebo projekty. Tyto dny vytvářejí prostor pro propojení školního prostředí s reálným světem a umožňují žákům rozvíjet především skutečně praktické dovednosti využitelné v každodenním životě. Mnohé školy tento přístup využívají k posílení sociálních a emocionálních kompetencí, které jsou klíčové pro osobní rozvoj i budoucí profesní úspěch.

„Rozbalovací dny“ nabízejí širokou škálu možností a mohou mít mnoho podob. Klíčové je, aby pro žáky a žákyně měly aktivity skutečný smysl. Zde jsou příklady, jak je lze využít:

- **Hostování odborníků a odbornic:** Školy mohou pozvat externí profesionály na specializované semináře nebo přednášky.
- **Mimoškolní výjezdy:** Lze organizovat výlety a exkurze mimo školní prostory, které propojují výuku s reálným světem.
- **Virtuální propojení:** Využijte virtuální exkurze nebo online videokonference s odborníky, společnostmi, organizacemi či kolegy z jiných zemí.
- **Projektové dny:** Uspořádejte dny zaměřené na projekty, kde žáci a žákyně z různých tříd spolupracují na tématu dle svého zájmu.

Rozbalovací dny mají zpestřit školní život, posílit smysluplnost a vnitřní motivaci k učení. Setkávání s odborníky, exkurze a online propojení rozšiřují obzory a inspirují k další cestě. Nabídka různorodých, atraktivních a volitelných aktivit dává žákům možnost zapojit se podle vlastních zájmů a potřeb.

12. Spolupráce s ostatními

Dejte žákům a žákyním co nejvíce příležitostí ke spolupráci a zkoušení si různých rolí v týmu. Podporujte je v tom, aby vysvětlovali své postoje, obhajovali své názory i nápady a zároveň respektovali stanoviska ostatních. Každý žák by měl mít možnost převzít roli v týmu podle svých silných stránek a pracovat jak samostatně, tak i jako součást kolektivu.

? JAKÝ TO MÁ SMYSL?

I když si podnikatele často představujeme jako odvážné solitéry, velmi často dokážou odložit své ego i vlastní nápady a naslouchat ostatním. Schopnost spolupracovat a přispívat ke skupinovým výsledkům můžeme rozvíjet všichni. K fungující spolupráci s ostatními potřebujeme umět přijmout pohled ostatních lidí, být tolerantní a empatičtí. Aktivita navržená v této části podpoří skupinovou práci a spolupráci.

AKTIVITA DO VÝUKY

PROFILOVÉ KARTY

Podnikaví lidé si umějí uvědomit své silné i slabé stránky a realisticky zhodnotit, jak mohou přispět ke spolupráci v týmu. Zároveň dokáží rozpoznat a ocenit schopnosti ostatních, podporují různorodost dovedností a vytvářejí prostředí založené na vzájemném respektu. Úspěšná týmová spolupráce vyžaduje nejen sdílenou zodpovědnost za výsledek, ale i podporu při individuálním učení každého člena týmu.

Požádejte žáky, aby si vytvořili profilové karty, na kterých sami zhodnotí své silné i slabé stránky, dovednosti a oblasti pro zlepšení v rámci jednotlivých předmětů. Tyto karty mohou učitelům výrazně pomoci při sestavování vyvážených týmů a efektivním rozdělování úkolů. Pro usnadnění tvorby karet můžete žákům nabídnout seznam možných dovedností a osobnostních rysů.

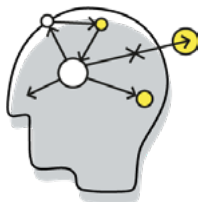
Příklad profilové karty:

• osobnostní rysy	• tři silné stránky
• dovednosti	• předměty, které mi nejdu
• mimoškolní zájmy	• tři slabé stránky
• předměty, které mi jdou	

Je důležité vytvořit prostředí, ve kterém každý člen týmu věří, že jeho přínos má smysl a hodnotu. Aby týmová spolupráce fungovala efektivně, měli by být žáci rozděleni do skupin tak, aby každý mohl využít své silné stránky, ale zároveň se něco nového naučit od ostatních.

13. Plánování a řízení

Ukažte žákům a žákyním, jak si vytyčovat krátkodobé a dlouhodobé cíle, určovat priority, stanovovat akční plány a přizpůsobovat se nepředvídatelným změnám. Každý člověk by měl být schopen zhodnotit své know-how a nebát se chyb, protože se z nich poučí. Důležité je také umět se přizpůsobit měnícím se okolnostem.

? JAKÝ TO MÁ SMYSL?

Plánování a organizace zahrnuje stanovení cílů, definování priorit, návrh akčního plánu a sledování skutečného postupu oproti tomu, co jsme si předem stanovili. Jde o klíčovou kompetenci, kterou lze uplatnit při jakémkoli úsilí – od návrhu byznys plánu až po organizaci rozvrhu domácích úkolů na daný týden. Níže uvedená aktivita vám poskytne inspiraci, jak podpořit organizovanost a zdatnost vašich žáků v plánování.

AKTIVITA DO VÝUKY

PLÁNOVÁNÍ PROJEKTU NEBO UDÁLOSTI

Při plánování projektu by žáci měli být schopni definovat cíle a vypracovat akční plán s konkrétními kroky k jejich dosažení. To zahrnuje také stanovení priorit a potřebných zdrojů. Během plnění plánu je klíčové sledovat pokrok a v případě potřeby plán upravit.

Jak naplánovat projekt nebo událost? Nejjednodušším způsobem je použít samolepící štítky (post-it notes):

- Rozdělte žáky do skupin a rozdejte jim samolepící bločky.
- Požádejte je, aby na každý štítek napsali jednu činnost, kterou považují za nezbytnou pro realizaci daného projektu.
- Následně činnosti společně prodiskutujte, vyberte ty klíčové a stanovte priority.
- Požádejte žáky, aby jednotlivé lístečky nalepili na velký list papíru v podobě časové osy – co je třeba udělat jako první, co ihned poté a co se může nechat na konec. Zároveň stanovte termíny pro splnění a ke každé z aktivit přiřadte odpovědné osoby.

Na závěr umístěte časovou osu nebo kalendář aktivit na viditelné místo ve třídě – když mají žáci pokrok neustále na očích, roste nejen jejich motivace, ale i chuť dotáhnout věci do konce.

14. Přebírání iniciativy

Pravidelně se žáky a žákyněmi organizujte jednoduché (i náročnější) akce. Nechte je plánovat a formulovat dílčí cíle. Důležité je, aby při realizaci úkolů, od těch nejjednodušších po velké projekty, přebírali zodpovědnost za svá rozhodnutí a za plnění svých úkolů. Podporujte je v tom, aby aktivně iniciovali procesy, které vytvářejí hodnotu.

? JAKÝ TO MÁ SMYSL?

Převzít iniciativu znamená jednat samostatně, být aktivní a vyrovnat se s odpovědností za vlastní práci – bez neustálého vedení či pobízení. Tato schopnost je klíčová nejen pro úspěšné učení, ale i osobní růst. Přestože převzetí iniciativy může být náročné, s důvěrou a podporou dokážou tuto dovednost rozvíjet i malé děti. Aktivita k tomuto oddílu vám pomůže podpořit samostatnost a zodpovědnost vašich žáků přímo ve výuce.

AKTIVITA DO VÝUKY

NECHTE JE, AŽ SE PTAJÍ

Abychom mohli převzít iniciativu, je důležité nejprve porozumět tomu, jak věci fungují, a přemýšlet o tom, jak je můžeme zlepšit. Klíčem k tomu je být zvědavý a nebát se ptát. Neodmítnějte u svých žáků pouze správné odpovědi, ale oceňujte i dobré otázky. Tradiční školní systém je často zaměřený právě na odpovědi, a v některých kulturách může být kladení otázek vnímáno jako známka nejistoty, nebo dokonce jako provokace. Přitom právě otázky rozvíjejí zvědavost, kritické myšlení a kreativitu.

I když právě začínáte s novou látkou, dopřejte žákům možnost klást otázky. Učitelka druhého stupně Julie Grimmová využívá cvičení nazvané „10 za 10“, při kterém mají žáci během 10 minut vymyslet 10 zajímavých otázek k probíranému tématu.

Další efektivní metodou je technika „Pět proč“, která pomáhá proniknout hlouběji do podstaty problému a zároveň usnadňuje hledání možných řešení. Žákům zadejte úkol, aby na jednu úvodní otázku položili pět po sobě jdoucích „proč“. Na začátku je můžete podpořit návrhy konkrétních otázek a postupně je vést k samostatnému přemýšlení.

Příklad:

- Proč cvičíš? *Protože je to zdravé.*
- Proč je to zdravé? *Protože to zvyšuje mou tepovou frekvenci.*
- Proč je to důležité? *Protože tak spaluji více kalorií.*
- Proč chceš spálit více kalorií? *Abych zhubnul.*
- Proč se snažíš zhubnout? *Protože cítím tlak společnosti, abych vypadal fit.*

Vytvořte ve třídě bezpečné prostředí, kde se žáci budou cítit pohodlně a budou mít odvahu ptát se.

15. Zvládání dvojznačnosti, nejistoty, rizik

Podporujte u žáků ochotu zkoušet nové věci a nebát se chyb a učte je, jak s chybami konstruktivně pracovat. Při řešení problémů by měli vycházet ze svých vlastních zkušeností a snažit se rozlišovat mezi přijatelným a nepřijatelným rizikem. Riziko neúspěchu pak mohou minimalizovat testováním svých nápadů a prototypů nebo zapojením dalších členů týmu pro získání zpětné vazby a podpory.

? JAKÝ TO MÁ SMYSL?

Školy obecně, a z dobrého důvodu, mají často značnou averzi vůči riziku. Mladí lidé však mnohdy postrádají zkušenosti s překonáváním nejistých či rizikových situací, se kterými se v životě nutně setkávají. Každé rozhodnutí nese určitou míru rizika, a proto je důležité naučit žáky a učitelky, jak tato rizika rozpoznávat, posuzovat a předem vyhodnocovat. Nápady do výuky, které zde sdílíme, podpoří jejich schopnost čelit nejistotě s pevnější půdou pod nohama.

AKTIVITA DO VÝUKY

ŘEŠENÍ NEJEDNOZNAČNOSTI

Máte rádi ve věcech jasno? Dělíte věci na černé a bílé? Potíž je v tom, že takové často nejsou. Změna je v dnešním světě jedinou jistotou a tempo změn neustále roste. Nejednoznačnost vytváří nejistotu a stres. Abyste v takovém prostředí mohli uspět, musíte se umět s nejednoznačností dobře vyrovnat. Jak tuto dovednost rozvíjet ve škole?

- **Instrukce:** Začínajte s jasnými a srozumitelnými pokyny, ale jakmile si všimnete, že jim žáci dobře rozumí, postupně uvolňujte přísnost zadání a umožněte jim větší volnost a samostatnost.
- **Překonávání slabých stránek:** Podpořte žáky v rozvoji dovedností, které jim dělají potíže — například nechte stydlivého žáka vyzkoušet si přednášku před třídou, aby si postupně vybudoval sebevědomí.
- **Originální práce:** Neukazujte příliš často příklady konkrétních výstupů. Nechte žáky, ať přijdou s vlastními, originálními nápady.
- **Nové úkoly:** Začněte pracovat na nových projektech či úkolech, i když ty starší ještě nejsou dokončené. K nedokončeným úkolům se vraťte později.
- **Můj nápad, moje volba:** Dejte žákům možnost navrhnout vlastní projekty a převzít za ně odpovědnost.
- **Chybějící informace:** Nechte žáky rozhodovat nebo jednat, aniž by měli k dispozici všechny informace nebo celkový obrázek.

Aktivita posiluje důvěru v proces učení, který nutně zahrnuje i omyly a neúplné výsledky. Žáci se učí akceptovat, že v životě i v práci často neexistují jednoznačné odpovědi ani jednoduchá řešení.

ZDROJE A DOPORUČENÉ ODKAZY:

EntreLearn: Entrepreneurial Learning Toolkit for Teachers (I-LINC project, 2017)

www.lipka.cz/podnikavost

ahaslides.com/cs/blog/what-is-divergent-thinking – Rozvoj divergentního myšlení

www.liborfriedel.cz/6-klobouku-pro-lepsi-strategicke-rizeni – Metoda šesti klobouků

unifer.cz/kreativni-techniky-technika-5x-proc-a-6-otazek – Kreativní techniky 5× Proč a 6 otázek

amorebeautifulquestion.com – A More Beautiful Question

Podnikavé aktivity do výuky v kytce

Kolektiv Lipky – pracoviště Podnikavá mysl: Kateřina Borovinová, Barbora Dvořáková, Jana Frödrová, Lenka Jašková, Zdeňka Jičínská, Hana Šolcová, Dáša Zouharová

Redakce: Amálie Čípková

Foto: archiv Lipky

Ilustrace a grafické úpravy: Hana Gajdová Hetmerová

Jazyková korektura: Adéla Fischerová

V roce 2025 vydala Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání Brno, příspěvková organizace, Lipová 20, Brno, www.lipka.cz

24 stran

První vydání

ISBN 978-80-88212-66-9

**Spolufinancováno
Evropskou unií**

jihomoravský kraj

Aktivita je podpořena v rámci projektu Implementace DZ JMK s registračním číslem CZ.02.02.XX/00/23_018/0009176. Žadatelem je Jihomoravský kraj.

